

Dr. Zivuska Jenő (1876-1926)

*„Dr. Zivuska Jenő egyetemi magántanár
1876–1926.*

*Drága barát! Tanítód vala Pláton, a lángeszű
hellén,
Nagyszerű szellemedet mégse becsülte korod!
Láttad a hon vesztét. E csapást nem bírta ki
lelked,
Római sasként föl – messze az égbe röpült.”*

Dr. Zivuska Jenő 1876. évi augusztus 10-én született Frank Franciska és Zivuska József városi erdész gyermekeként Debrecen város savóskúti erdészlakába. Szülei korán meghaltak, és ő alig 15 éves korában árvaságra jutott. Mint a Debreceni Református Főgimnázium kiválóan végzett növendéke, 1894 őszén a Selmecbányai erdészeti akadémiára iratkozott be, ahol négy év múlva erdőmérnöki szakon végzett. Itt állított össze az 1896-ban megjelent *A selmeci magyar királyi bányász- és erdészakadémia ifjúsági körének milleniumi emlékirata, 1763-1896* című összefoglaló könyvét. Már mint akadémiai hallgató, nagy örömmel foglalkozott irodalommal, különösen a költészettel. Komolysága, képzettsége annyira megkedveltette őt tanuló társaival, hogy a másodéves fiatal hallgatót az ifjúság elnökévé választották, holott - régi szokás szerint - az elnök mindig a negyedéves hallgatók sorából került ki. Ennek a rajongó szeretetnek és nagyrabecsülésnek megnyilatkozása volt az is, hogy az ifjúság fiatal költőtársuk lírai verseit egybegyűjtötte és kiadta (*Versek* 1898.) Ez volt Zivuska Jenő nyomtatásban megjelent első irodalmi alkotása.

Az akadémia elvégzése után 1898-ban erdészgyakornok lett Ungváron. A következő év októberében, mint tüzérönkéntes, eleget tett hadi kötelezettségének, s 1899-ben tüzértiszti vizsgát tett Bécsben.

Rövid vidéki szolgálat után dr. Darányi Ignác miniszter Budapestre rendeli a Földművelésügyi Minisztériumba.

A becsületbíró című verses tragédiája 1899 tavaszán a Magyar Tudományos Akadémia gróf Teleky József-féle 100 aranyas pályadíját nyerte el. Művét 1901. szeptember 6-án adták elő a Nemzeti Színházban, majd 1901-ben Budapesten nyomtatásban is megjelent.

1901-ben Besztercebányán dolgozott erdészjelöltként. Itt jelenik meg 1904-ben két írása: *Pyrker László élete és művei*, továbbá *Prolegomena ad Fabulas Terentianas*. A besztercebányai erdőigazgatóság levéltárát is ő rendezte a XVI. századig visszamenőleg, az erről szóló tanulmánya („*A besztercebányai m. kir. erdőigazgatóság régi okiratainak tartalomjegyzéke*”) a besztercebányai királyi erdőigazgatóság kiadásában 1906-ban vaskos kötetben jelent meg. Ebben az évben adták ki Ungváron *A megreformált akadémia* című munkáját is.

Hat évi erdészeti szolgálata után a tanári pályára lépett. 1905-ben megszerzi a középiskolai tanári oklevelet, s ugyanez év szeptemberében az ungvári királyi katolikus főgimnáziumnál nyer alkalmazást mint helyettes tanár. 1918 szeptemberéig dolgozik itt.

Mint a besztercebányai Madách Társaság alapító tagja, több filozófiai vonatkozású előadást és felolvasást tartott, és a *Havi Szemle* című esztétikai, tudományos és szépirodalmi folyóiratot szerkesztette.

1910-ben, majd 1912-ben egy-egy szemeszteren át Berlinben bölcsészetet hallgatott az akkori nagy német filozófusoktól. 1911-ben letette a budapesti egyetemen bölcsészetből, pedagógiából és az ókori történelemből a doktorátust. Ugyanebben az évben jelent meg Besztercebányán *Platón Parmenidese* című munkája. 1912-ben adta ki ugyanott *A filozófia története Thalestől Platónig* című művét. A következő műve szintén Besztercebányán jelent meg *A methodikai idealizmus kritikája* címen 1914-ben.

A háború kitörésekor bevonult, az északi harctéren a galíciai és volhiniai harcokban vett részt. Közben maga a harctéren küzdött, megjelent Besztercebányán újabb műve, „*A vak Lorenzo*” című tragédiája 1916-ban. A háborúban szerzett betegségei és az életét féltő szaktársai, barátai kényszerítették vissza a besztercebányai főgimnázium katedrájára 1917-ben.

1918 év április hó 26-án a debreceni tudományegyetem bölcsészeti kara magántanárrá habilitálta „A görög filozófia története” tárgy körből, a minisztérium pedig áthelyezte Debrecenbe, és beosztotta az ottani főreáliskolához tanárként. Itt több hírlap (*Hajdúföld, Fehérújság, Új Magyarország, Tiszántúli Hírlap*) munkatársa volt. Debrecenben jelent meg 1925. évben „*Tartozás*” című dramatizált korképe, és utolsó munkája, az akkor világszenzációt keltett „*A filozófia története, Platón*”.

A Főreáliskolában sem csak magyart és németet tanított, nagy súlyt fektetett a tanulók fizikai képzésére is:

„A cserkészlet ügyét a tanárok közül főképp Ramsey Győző és dr. Zivuska Jenő karolta fel. Ugyancsak dr. Zivuska Jenő buzgólkodott a lövészkiképzés körül is, amelyben a felsőbb tanulók, első sorban a VII – VIII. osztály növendékei vettek részt, még pedig szakemberek véleménye szerint igen jó eredménnyel. (...)

Dr. Zivuska Jenő r. tanár, egyetemi magántanár, a IV. osztály főnöke; tanította a magyart a III a. és IV., a németet az II/b. és IV. osztályban, felügyelt a cserkész- és lövészkiképzésre. Tanár 17 éve; intézetünkben 1918. szept. 23. óta.”

(A Debreceni M. Kir. Állami Főreáliskola negyvennyolcadik értesítője az 1920-21. iskolai évről)

„Levente-képzés.

A jelen iskolai évben is a felső osztályok játékdélutánjai helyett Levente kiképzés folyt. (V – VIII.) ... A május 9-iki gyakorlatukat az ifjúság nemes barátja Ferjentsik Ottó altábornagy is megszemlélte s örömeinek adott kifejezést, hogy a középiskolákban oly nagy súlyt helyeznek a tanulók katonás magatartására és a sportra. Lépes Győző testnevelési felügyelő megelégedését fejezte ki. A gyakorlatok állandóan dr. Zivuska Jenő tanár felügyelete alatt folytak.”

(A Debreceni M. Kir. Állami Főreáliskola ötvenkettedik értesítője az 1924-25. iskolai évről)

Szerette az erdészetet, szerette a természetet.

Az „Új Idők” így írt Zivuskáról 1899-ben:

„Most erdőgyakornok és huszonhárom éves. A földművelésügyi miniszter, amint fiatal erdőgyakornokának sikeréről (a Becsületbíró című színdarabjáról) értesült, hamar áthelyezte Budapestre. Itt közelebb jut a színpadhoz, sokat, rengeteget tanulhat. Mégis, nem tudom, nem fog-e a fiatal erdész az ő központi büroájában néha napján visszasóhajtozni a sósúti és gúthi erdők lombja alá, nem fog-e vágyakozni a mély erdőzúgásra, a sötét lombokra, a nyíló vadvirágokra, amelyek körében egykoron a legelső poémákat áhítatosan hallgatta.”

Dolgozott a debreceni kerületi királyi erdőfelügyelőségénél. Egyik kollégájával elkészítette a báró Podmaniczky-féle Bockereki (Bereg megye) erdőre vonatkozó erdősírtési tervet. Ugyancsak egy kollégájával felmérte a Vámospércs község tulajdonát képező, miskolci Ávasban fekvő bükköst.

Állandó sétahelye a debreceni Nagyerdő volt. Gyakran gyalogolt ki a savóskúti erdőbe, szülőhelyére.

A Felvidéket, hol több mint 20 évet töltött, úgy szerette, akárcsak szülőföldjét.

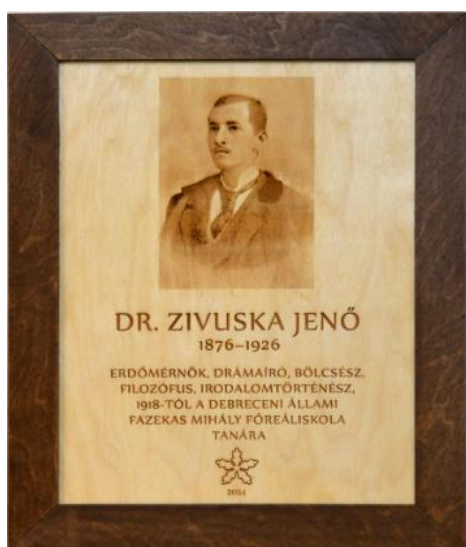
1925 nyarán kiújult a háborúban szerzett betegsége, a debreceni klinikára került, ahol már nem tudták meggyógyítani. 1926 év január hó 12-én elhunyt.

„Nálunk e szerény férfiút, ki kortársait nemcsak testi nagyságával, de lelki és szellemi emelkedettségével is felülmúlta, úgyszólván nem is ismerték. Akik koporsóját körülállták, benne siratják a magyar becsület igazéletű, mártírját, a titokzatos, nagy álmok bölcs kesergőjét, akinek nemesen világító lelke másoknak élt önmagát elvesztő magyar életet. Áldott legyen emlékezete.”

Debrecen keresztény társadalma a „Hajdúföld” útján gyűjtést rendezett dr. Zivuska Jenő, a filozófus, a tudós, a költő, az erdömérnök síremlékére.

Emléktáblájának története

Zivuska közadakozásból emelt síremlékét a római katolikus temetőben 1933-ban avatták fel. A temetőt harminc év múlva felszámolták és nagy részét beépítették. 2018 augusztusában a Szikra u. 9. számú ház bontásánál előkerült egy ismeretlen eredetű márvány emléktábla „Dr. Zivuska Jenő” felirattal. Szerencsére kiderítették, hogy Zivuska Jenő a M. Kir. Állami Fazekas Mihály Főreáliskolában is tanított, így Aranyi Imre igazgató urat keresték meg, aki „örökbe fogadta” a táblát. Innen került 2023-ban az egykori szülőházhoz, és a savóskúti erdészház lett a menedéke.

2024-ben a Fazekas Mihály Gimnáziumban Zivuska Jenő emléktáblát kapott, erről a Nyírerdő honlapján olvashatunk:

<https://nyirerdo.hu/zivuska-emlektabla-debrecenben/>

Zivuska Jenő munkái:

1. *A selmeczi m. kir. bányász- és erdész-akadémia ifjúsági körének milleniumi emlékirata 1763–1896.* Debreczen, 1896.
2. *Az ítélet.* Szomorújáték. Selmeczbánya, 1998. (Előadták Debreczenben 1898.)
3. *Versek.* Selmeczbánya, 1898.
4. *A becsületbiró.* (Főv. Színházak műsora. 102.) Budapest, 1901. (Az ítélet cz. darab átdolgozása, elnyerte az Akadémia Teleki-díját 1899., előadták a budapesti Nemzeti Színházban 1901. szept. 6. Ismertetései az akkori fővárosi lapokban).
5. *Pyrker László élete és művei.* Besztercebánya, 1904.
6. *Prolegomena ad fabulas Terentianas.* Besztercebánya, 1904.
7. *A besztercebányai m. kir. erdőigazgatóság régi okiratainak tartalomjegyzéke.* Besztercebánya, 1906.
8. *A megreformált akadémia.* Paed. tanulmány a felső erdészeti oktatás köréből. Ungvár, 1906.
9. *Platon Parmenidese, mint az eszmetan egyik fejezete.* (Kny. a Besztercebányai. főgimnázium értesítőjéből.) Besztercebánya, 1911.
10. *A filozófia története Thalestől Platonig.* Besztercebánya, 1912. (Ism. Budapesti Hírlap, 1912. 278.)
11. *A methodikai idealismus kritikája.* Besztercebánya, 1914.

(forrás: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-irok-elete-es-munkai-szinnyei-jozsef-7891B/z-B6369/zivuska-jeno-B7030/>) (utolsó letöltés 2025. január 14.)

Források:

Dr. Zivuska Jenő / Matusovits Péter . – In: Erdészeti Lapok 65. évf. 2. füzet, 1926. február 15.
(https://erdeszetilapok.oszk.hu/00078/pdf/EL_1926_02_74-77.pdf) (utolsó letöltés 2025. január 14.)

A Debreceni M. Kir. Állami Főreáliskola negyvennyolcadik értesítője az 1920-21. iskolai évről
https://library.hungaricana.hu/hu/view/Debrecen_05137_allami_foreal_iskola_05184_1921/?pg=13&layout=s&query=zivuska (utolsó letöltés 2025. január 14.)

Zivuska Jenő dr. – In: A debreceni M. Kir. Állami Fazekas Mihály Főreáliskola ötvenharmadik értesítője az 1925-26 iskolai évről
https://library.hungaricana.hu/hu/view/Debrecen_05137_allami_foreal_iskola_05188_1925/?pg=0&layout=s (utolsó letöltés 2025. január 14.)

Gúth rejtekhadó erdeje / írta és szerkesztette Gencsi Zoltán. – Nyírerdő, 2024. – p. 44-47.

https://hu.wikipedia.org/wiki/Zivuska_Jen%C5%91 (utolsó letöltés 2025. január 14.)

A SELMECZI M. KIR. BÁNYÁSZ ÉS ERDÉSZ AKADEMIA

IFJUSÁGI KÖRÉNEK

MILLENIUMI EMLÉKIRATA.

1763-1896.

A KÖR MEGHÍZÁSÁBÓL SZERKESZTETTE

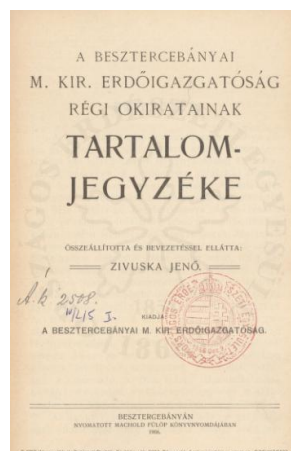
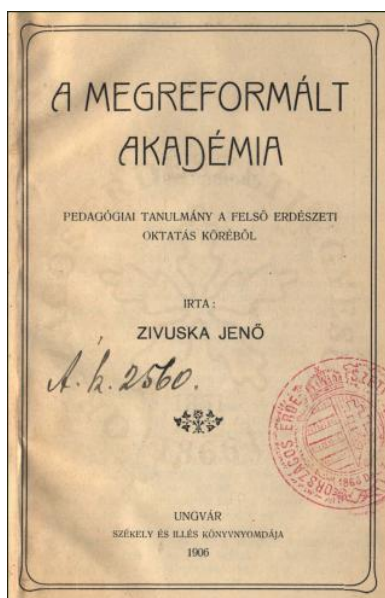
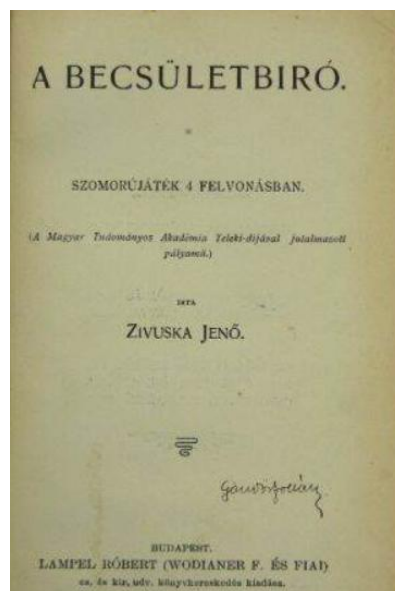
ZIVUSKA JENÓ,
KÖRÍ HÍRNÖK.

KIADJA AZ AKAD. IFJ. KÖR.
(MINT KÉZIRAT NYOMATVA.)

AZ EMLÉKIRAT TISZTA JÖVEDELME AZ AK. IFJ. KÖR KÖNYVTÁRÁNAK
GYARAPÍTÁSÁRA FORDÍTATIK.

DEBRECEN,
NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVTÁRSZÁMA
1996. — 100

Összeállította: Vizi Nóra